

Roll No. :

Total No. of Questions : 12]

[Total No. of Printed Pages : 3

SA-326

B.A. (Part-III) Suppl. Examination, 2021

SANSKRIT

Paper - II

(भारतीय दर्शन, नीति एवं व्याकरण)

Time : 1½ Hours]

[Maximum Marks : 100

खण्ड-अ

(अंक : 2 × 10 = 20)

नोट :- सभी दस प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 50 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 2 अंक का है।

खण्ड-ब

(अंक : 8 × 5 = 40)

नोट :- सात में से किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 200 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 8 अंक का है।

खण्ड-स

(अंक : 20 × 2 = 40)

नोट :- चार में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर दीजिए (उत्तर-सीमा 500 शब्द)। प्रत्येक प्रश्न 20 अंक का है।

खण्ड-अ

नोट :- सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्तिः। केषाञ्चित् पञ्चानां प्रश्नानां उत्तराणि संस्कृत भाषायां देयानि।

1. (i) तर्कसंग्रहानुसारेण आत्मा कतिविधः ? नामपि लिखतु।

(ii) परिमाणं कतिविधः ?

BI-1466

(1)

SA-326 P.T.O.

- (iii) कं न दहति पावकः ?
- (iv) कस्य जन्म ध्रुवम् ?
- (v) केषां व्यवसायात्मिका बुद्धि समाधौ न विधीयते ?
- (vi) चार्वाक दर्शनानुसारेण किं प्रमाणम् ?
- (vii) सर्वे गुणाः कुत्र आश्रयन्ति ?
- (viii) खलसज्जनानां मैत्री कस्य छायेव भवति ?
- (ix) 'तस्थस्थमिपां तान्तन्ताम्' सूत्रस्य कोऽर्थः ?
- (x) 'झेर्जुस्' सूत्रस्य व्याख्या कुरु।

खण्ड-ब

नोट :- अधोलिखितेषु प्रश्नेषु केषाञ्चित् पञ्चप्रश्नानां उत्तराणि लिखत।

2. सप्रसंग व्याख्या कार्या—
 - (अ) तत्र गन्धवती पृथ्वी।
 - (ब) रसना ग्राह्यो गुणो रसः।
3. सोदाहरणं टिप्पणी लेख्याः
 - (अ) इन्द्रियार्थसन्निकर्षजन्यं ज्ञानं प्रत्यक्षम्।
 - (ब) चलनात्मकं कर्म।
4. बौद्धदर्शनस्य शून्यवादं व्याख्यायताम्।
5. योगस्य अष्टांगानां विवेचनम्।
6. अधोलिखित श्लोकयोः सप्रसंग व्याख्या कार्या—
 - (अ) अज्ञः सुखमाराध्यः सुखतरमाराध्यते विशेषज्ञः।
ज्ञानलवदुर्विदग्धं ब्रह्माऽपि नरं न रञ्जयति ॥
 - (ब) यः प्रीणयेत् सुचरितैः पितरं स पुत्रो,
यद्भर्तुरेव हितमिच्छति तत्कलत्रम्।
तन्मित्रमापदि सुखे च समक्रियं यद्,
एतत्त्रयं जगति पुण्य कृतो लभन्ते ॥

7. अधोलिखित श्लोकयोः सप्रसंग व्याख्या करणीयाः—

(अ) दुःखेष्वनुद्विग्नमनाः सुखेषु विगतस्पृहः।

वीतरागभय क्रोधः स्थितधीर्मुनिरुच्यते ॥

(ब) यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः।

सः यत्प्रमाणं कुरुते लोकस्तदनुवर्तते ॥

8. (अ) कयोश्चिद् द्वयोः रूपसिद्धिः कार्या—

(i) भवथः

(ii) अभवत्

(iii) एधसे

(iv) एधिष्यामहे

(ब) कयोश्चिद् द्वयोः रूपसिद्धिः कार्या—

(i) तुदतः

(ii) तनोति

(iii) चोरयन्ति

(iv) दीव्येत्

खण्ड-स

नोट :- कयोश्चिद् द्वयोः प्रश्नयोः उत्तरं लिखत।

9. भारतीय दर्शनस्य वैशिष्ट्यं वर्णयत्।

10. अद्वैत वेदान्तस्य मायावादं विवेच्यताम्।

11. नीतिशतकानुसारेण सत्संगस्य महत्त्वं वर्णयत।

12. गीतायाः द्वितीयाध्यायानुसारेण आत्मनः स्वरूपं विवेचयत।